

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk

Aan: Leden LOVZ

Verzonden aan: Werkgeversorganisaties in de zorg, zorgorganisaties, welzijnsorganisaties, gemeenten, het ministerie van VWS en de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

Datum 1 juli 2022
Referentie JvA/LOVZ

Betreft Zorg, ondersteuning, welzijn en dienstverlening kan niet zonder vrijwilligers, erken die kracht en benut die in de samenwerking.

Geachte **NAAM**,

In deze brief leggen we u twee verzoeken voor. Het eerste verzoek is om zo snel mogelijk, liefst nu, samen te werken aan een gelijkwaardig samenspel tussen naasten, vrijwilligers en beroepskrachten. Het tweede verzoek is geen vrijwilligersregelingen te gebruiken voor semi-zorgverleners of andere hybride vormen van hulp en zorg. In deze brief onderbouwen we beide verzoeken.

Goed punt van de RVS

Mensen die je hard nodig hebt om zorg en hulp te kunnen bieden aan kwetsbare mensen – en wie is niet kwetsbaar, vroeg of laat? – moet je serieus nemen. Jan van Zanen nam als voorzitter van de VNG dat verzoek al in 2018 van ons in ontvangst in de vorm van in [ons pamflet 'Vrijwillige zorg, hulp en ondersteuning: een onmisbaar kapitaal'](#)¹. De oproep van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) bevestigt deze noodzaak in zijn publicatie [Anders leven en zorgen](#)² met het dringende advies om te komen tot een gelijkwaardig samenspel tussen naasten, vrijwilligers en beroepskrachten. Het is belangrijk om vrijwilligers niet als extra handjes te zien van en voor de beroepskracht, maar als een essentiële en onmisbare schakel in de hulp, ondersteuning en zorg voor anderen. Het is ook belangrijk om te beseffen dat die visie consequenties moet hebben, nu het water ons in de zorg en als samenleving aan de lippen staat. **Beslissers en beroepskrachten in de gehele zorg, waaronder langdurige zorg, maar ook de jeugdzorg, de GGZ en buurt- en wijkteams (sociaal domein), moeten deze boodschap oppakken met de hulp- en zorgvrager direct voor ogen.**

De aanvullende waarde van vrijwilligers

Misschien ten overvloede schetsen we graag wat vrijwilligers betekenen voor hulpvragers en hun naasten, maar ook voor de samenleving als geheel. Vrijwilligers gaan een relatie van mens tot mens aan. Vrijwilligers vormen een brug naar het normale leven. Die kracht is enorm waardevol. Het is een belangrijke aanzet om te komen tot preventie. Het helpt bij de-medicaliseren door zingeving en een reële beeldvorming van de behoeften van mensen met een ondersteuningsvraag. Deze mensen zijn niet louter kwetsbaar, maar hebben dezelfde algemene behoeften als alle mensen. Vrijwilligers komen aan die behoeften tegemoet. Deze vorm van mentale- en existentiële preventie leidt tot een betere kwaliteit van leven waardoor mensen prettiger en ook langer zelfstandig kunnen blijven. Dat leidt tot een verlaging van de zorgkosten en minder druk op zorgverleners.

Rol van vrijwilligersorganisaties

Vrijwilligersorganisaties kennen de specifieke wensen van vrijwilligers, weten hen te werven, boeien en

¹ <https://www.vrijwilligerswerk.nl/nieuws+en+blogs/1049219.aspx>

² <https://www.raadvsvs.nl/documenten/publicaties/2022/05/19/anders-leven-en-zorgen>

vaak voor langere tijd te interesseren zich in te spannen voor hun medemens. Betrek vrijwilligersorganisaties van meet af aan en benut hun kennis, kunde, ervaringen en de samenlevingskracht die ze meebrengen. De vrijwilligersorganisaties laten namelijk zien dat samenwerken met formele zorgpartijen en beroepskrachten heel goed mogelijk is. Dat vraagt blijvende inzet in goede trainingen en begeleiding van de vrijwilligers. Ook neemt de organisatie taken op zich als opleiden, grenzen bewaken, contacten met de beroepsmatige zorg, begeleiden, matches maken als vrijwilligers stoppen, verhuizen of zelf ziek worden. Voor vrijwilligers die rond of zelfs onder het sociaal minimum zitten met hun inkomen, is enige financiële waardering in de vorm van een onkostenvergoeding enorm helpend. Organisaties moeten daartoe dan wel de middelen hebben.

Rol van de overheid

Een beter samenspel vraagt inzet van de overheid in de ruimte en het vertrouwen die vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties krijgen om vrijwilligerswerk mogelijk te maken. Het gaat dan om een overheid die zich opstelt als medestander en partner om de samenleving te inspireren om vrijwilligerswerk te doen. Die de vrijwilligers en de organisaties die het vrijwilligerswerk mogelijk maken her- en erkent en waardeert. Daar is ook zeker financiële ruimte voor. Vrijwillige inzet spaart aantoonbaar kosten uit. Een deel daarvan investeren in juist deze organisaties geeft een vele malen hogere *return on investment*, zodat vrijwilligers hun inzet kunnen blijven bieden. Als we vrijwilligers een belangrijke en gelijkwaardige rol willen laten spelen, moeten de vrijwilligersorganisaties versterkt worden. Op die manier kan de vrijwilliger blijven wat die is: namelijk iemand die tijd en aandacht wil geven, er wil zijn.

Verwacht van het zorgsysteem alleen niet de benodigde verandering

In zijn advies legt de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving de bal bij zorgorganisaties en beroepskrachten. Wij begrijpen dat het advies een fundamenteel andere houding ten opzichte van vrijwilligers van deze spelers vraagt. Het advies moet echter ook gaan doorwerken in hoe beroepskrachten hun eigen werk zien. Die twee ingrijpende verandering in houding en visie zullen begrijpelijkerwijs niet zomaar plaatsvinden. Gezien de maatschappelijke urgentie om er nu echt samen werk van te gaan maken, kunnen we niet wachten tot zorginstellingen, zorgmedewerkers of de overheid in actie komen. Het gaat nu fout en vrijwilligersorganisaties zijn deel van de oplossing. De maatschappelijke verplichting om naasten en vrijwilligers van meet af aan te betrekken en als onmisbare en gelijkwaardige partners te zien, moet niet alleen afhangen van de goodwill van partijen, maar direct gerealiseerd worden. Deze norm moeten we vastleggen. Waar? In de wet? In de financiering van de formele zorg? In het zorgleefplan? Het zal nodig blijken om in de praktijk te onderzoeken wat werkt, maar de vrijblijvendheid moet eraf!

Wij steken de hand uit, neemt u hem aan?

Wij vragen werkgeversorganisaties en de landelijke overheid om samen met ons verder invulling aan het RVS-advies te geven. We brengen daarbij de goede voorbeelden in, bijvoorbeeld die van de VPTZ en NIZU met de ambassadeurs Vrijwillige Inzet³. We hebben ruimte nodig. Ruimte om in de praktijk te experimenteren met verschillende vormen van goed samenspel en samen te leren hoe dit het beste kan worden ingevuld.

Ons tweede verzoek

Wij onderschrijven het pleidooi van de RVS om ruim baan te geven aan allerlei vormen van hybride zorg. Ook vormen van laag betaalde of niet betaalde vormen van semi-zorgverleners op basis van vergoedingen kunnen helpen de problemen te verzachten. Het is echter essentieel om onderscheid te blijven maken tussen vrijwilligers en semi-zorgverleners die een vergoeding krijgen, anders dan een onkostenvergoeding via bijvoorbeeld de regeling voor vrijwilligersvergoedingen, of een basisloon.

³ <https://www.nizu.nl/ambassadeurs-informele-zorg/>

Ons dringend advies is om hier niet de bestaande regelingen in het vrijwilligerswerk voor te gebruiken, bijvoorbeeld door de vrijwilligersvergoeding 'op te plussen'. Vrijwillige inzet draagt bij aan sociaal vertrouwen en gemeenschapszin. Oneigenlijk gebruik van de regelingen voor vrijwilligers doet enorm te kort aan de intrinsieke motivatie van vrijwilligers. Zonder direct een oplossing aan te willen dragen, lijkt de basis van de basisbaan of Melkertbaan zonder doorstroomdoelstelling geschikt om heel duidelijk onderscheid te blijven maken. In het vrijwilligerswerk krijgt slechts 5% een vaste vergoeding⁴ omdat de organisatie daar de middelen niet toe heeft en/of een vergoeding juist afbreuk doet aan de motivatie van de inzet. Betaling geeft een ander commitment en contract.

Graag gaan wij als netwerk van vrijwilligersorganisaties op korte termijn met u in gesprek, ervan uitgaande dat de urgentie ook voor u vast staat.

Met vriendelijke groet,

Namens de onderstaande organisaties in het Landelijk Overleg Vrijwilligers in de Zorg
Joost van Alkemade
Directeur NOV

Alzheimer Nederland, VPTZ, Resto VanHarte, Present Nederland, Vier het Leven, NOOM, Handjehelpen, NPV, UVV Nederland, AGORA, Netwerk DAK, IPSO, KBO-Brabant, TijdVoorActie, KBO-PCOB, Nationale Vereniging de Zonnebloem

⁴ CBS 2019, <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2020/vrijwilligerswerk-2019/3-aanvullende-deel-van-het-onderzoek-in-2019>